

Taboe op sloop?

Het gaat er gaandeweg op lijken dat het slopen van een stolpboerderij algemeen ervaren wordt als iets dat ongepast is. Er dienen zich gegronde redenen aan te dienen voordat men tot het slopen van een stolp overgaat. En de publieke reacties als dat gebeurt zijn legio. Overheidsbeleid sluit de toestemming voor sloop niet uit. In het afwegingsproces blijken planologische en economische belangen meestal het onderste deel van de weegschaal te vormen. Recente voorbeelden: Alkmaar (bedrijvenhonger) en Beverwijk (past niet in een dynamische binnenstad). Bij Rijkswaterstaat wint de rechte lijn van de tekentafel het nog altijd van een zorgzame afweging waarbij boerderijen gespaard blijven (doortrekken N9 bij Schoorlham). Dat de sloop van een stolp

op een taboe gaat rusten leeft vooral bij de (verontruste) burger, individueel of in verenigings- of actieverband. Vandaar dat veehouder G. Vriend uit Sijbekarspel een hele stolp op een dieplader zet omdat het bouwwerk in Benningbroek in de weg stond en hij er een nieuwe plek voor wist.

Voorbeelden

Vandaar ook dat ex-veehouder A. Schermerhorn in Driehuizen als redding en behoud van zijn stolp 'Kent U Selven' er appartementen in realiseerde. Dat is ook de reden dat de historische Vereniging Suyder Kogge in Venhuizen, met bemiddeling van onze Boerderijstichting, alles in het werk stelt om een van gemeentewege al bijna niet meer te redden markante stolp in Wijdenes

INHOUD

- ▲ *Taboe op sloop?*
- ▲ *De historie van een stadsboerderij*
- ▲ *Stolpen in het nieuws*
- ▲ *Stolp-Award naar Heerhugowaard*
- ▲ *1 gulden per minuut (videoband)*
- ▲ *Stolpenwinkel*

toch voor dorpsbeeld en nageslacht te behouden. Het zijn enkele voorbeelden van de laatste tijd en ze zijn moeiteloos aan te vullen.

Belangstelling voor de landelijke bouwkunst vormt de basis voor de aandacht en acties tot behoud. Dat die belangstelling groot is, was de afgelopen zomer te merken bij twee tentoonstellingen. De zestig kunstwerken van dertig kunstenaars onder de naam 'Boerenlandschap' in Warmenhuizen werden tijdens de opening ingeleid door voorzitter L. Quant van Noordhollands Landschap en bezongen door veehouder Jan Spaans van het Cabaret der Lage Landen. Zo'n drieduizend bezoekers bekeken de tentoonstelling. 'Boerenhekken', foto's van Cor van Sliedregt, in de Boerderijkerk van Zuidschermmer trok ook een ongekend grote belangstelling en bovendien veel belangstelling in de media (o.a. landelijke kranten, tv en radio).

Het aantal donateurs benadert de 750 en daarmee neemt het werk voor bestuursleden-vrijwilligers verder toe. Steun is welkom én nodig: heeft u al de videoband aangeschaft; het boek; de fietsroutes? Zie de informatie er over in deze nieuwsbrief.

De volgende Nieuwsbrief zal eind van dit jaar verschijnen. Als u er iets in kwijt wilt, bijvoorbeeld materiaal ter overname; uw ervaring als stolpbewoner; een vraag of verzoek: laat het ons weten. ▲

FOTO: JOHN OUD

Een hele stolp voor sloop behoed; per dieplader door West-Friesland

De historie van een stadsboerderij

FOTO: NEDERLANDS OPENLUCHTMUSEUM

Stadsboerderij Vreeburg, Schagen, situatie ca. 1935

Aan de Loet in Schagen, een van de vier oude invalswegen, staat een bijzondere stadsboerderij van het type langhuisstolp. Het statige voorhuis van de stolp met zijn drie woonvertrekken, kan de boerderijvriend die Schagen bezoekt, niet ontgaan. Het vroeg 17de-eeuwse metselwerk getuigt mede van een hoge ouderdom. De boerderij werd in de bronnen omschreven als 'woning met bouhof': een woning met daaraan een hofstede. In 1677 staat als eigenaresse van deze stadsboerderij Vrouwe Maria Agnes van Winssen van Hoencop Heemstede genoteerd.

Vrouwe Maria stierf kinderloos in 1669 als weduwe van Hendrik Pieck van Wolfswaerd, Heer van Muiswinkel. Zij hebben nooit op hun bezit in Schagen gewoond. Een van de erven was haar neef Gerard de Waal, Heer van Vronesteijn. De familie De Waal van Vronesteijn was in het voorgeslacht twee maal verwant aan de Van Winssens. Hoogstwaarschijnlijk heeft een van deze families de stadsboerderij aan de Loet laten bouwen vòòr het mid-

den van de 17de-eeuw. Beide families waren in ieder geval kapitaalcrachtig genoeg om een dergelijke Herenboerderij te laten bouwen. Noch in de transport- en noch in de verpondingsregisters zijn aanwijzingen van eerdere eigenaren.

Bij de boerderij behoorde destijds 65 geerssen weiland en enig zaailand. Totaal circa 22 hectare; voor die tijd een bedrijf van behoorlijke omvang. Maria's erven verkochten de boerderij aan de Texelse lakenkoopman Dirck Goudsbergen. De landerijen werden verkocht aan verschillende Schager boeren. Sinds het bestaan van de boerderij zijn er 17 aaneensluitende eigendomsovergangen bekend.

Tot de eigenaren behoorden enkele grote en kleinere Schager boeren. Maar ook een chirurgijn, een speculant, een dominee, een veerschipper op Amsterdam en een schilder-glazenmaker prijken in de rij van eigenaren. Als laatsten boerden hier de erven van Cornelis de Pater. Er lag toen, behalve een boom-

gaard, geen land meer achter de boerderij. De 20 hectare van De Pater lag grotendeels aan de oostkant van Schagen, tussen Nes en Hoep. Door vererving en door land apart van boerderijen te verkopen werd de grond rond Schagen al vroeg versnipperd. Willem de Pater was de laatste boer op de boerderij. Hij stierf kinderloos op 26 november 1921, nadat hij eerst zijn weidegrond aan Schager boeren had verkocht. De boerderij verviel door legaat aan notaris Gerben Vrijburg te Schagerbrug. Deze bood de boerderij vervolgens te koop aan. De gemeente Schagen werd op 27 april 1922 voor een bedrag van 12.000 gulden de nieuwe eigenaar.

Kort daarna werd in een raadsvergadering besloten in de boerderij van (voorheen) Vrijburg allerlei materiaal, zoals markthokken, op te slaan. Ongemerkt kreeg de boerderij aan de Loet -iets verbasterd- zo zijn huidige naam: Vreeburg.

Vreeburg werd ruim een halve eeuw gebruikt als opslagplaats van de gemeente en als kantoor van de Dienst Openbare

BOERDERIJEN DOOR DE EEUWEN HEEN

De geschiedenis van de stolpboerderijen in West-Friesland wordt uit de doeken gedaan op een tentoonstelling in Museumboerderij Vreeburg aan de Loet 14 te Schagen van 25 september t/m 25 oktober. Foto's en een schat aan (bestek)tekeningen en modellen geven een verhelderend beeld van voorkomende types en bouwkundige constructies. Er is ook aandacht voor de boerderijen van de Wieringermeer.

De tentoonstelling is te bezichtigen op woensdag t/m zaterdag van 13.30 tot 16.30 uur. Voor groepen kan na afspraak van deze tijden worden afgeweken. Donderdagavond 10 oktober geven architect C. de Jong uit Middenbeemster en C. Spijker van de Landinrichtingsdienst een lezing over de ontwikkeling van de (stolp-) boerderij en de landinrichtingsprojecten in de regio. Aansluitend hieraan wordt een bezoek gebracht aan de tentoonstelling.

In Schagen staan diverse historische stolpboerderijen. Bij museum Vreeburg is een wandelroute verkrijgbaar die een beeld geeft van de stolp in zijn verschillende verschijningsvormen.

Werken. Sinds 23 april 1980 is na een grondige restauratie de museumboerderij Vreeburg in het monumentale pand gevestigd. Het museum herbergt een schitterende collectie boeren- en landbouwgereedschappen, klederdichten en een bijzonder mooi model van een stoomdorsmachine.

De wisseltonstellingen worden dit jaar eind september besloten met een tentoonstelling over de ontwikkelingsgeschiedenis van de (stolp)boerderijen in West-Friesland en de Wieringermeer.

Jaap N. de Wit

STOLPEN IN HET NIEUWS

Uit het Noordhollands Dagblad, verzameld door Ed Dekker, journalist.

Een opengewerkte houten stolp als blijvende herinnering aan 400 jaar **ZIJPE**. Joke Zaal wil haar kunstwerk begin '97 boven de Grote Sloot plaatsen.

Na 35 jaar verlaat een garagebedrijf een stolp aan de Tinxgracht in **EDAM**. Er komen woonappartementen in.

In een mum van tijd brandt in de nacht van 6 op 7 juli een leegstaande stolp aan de **OUDIJK** (Westwoud) af. De eigenaar had slooplannen.

Van de Raad van State mogen in **BERGEN** boeren meer kampeerplaatsen inrichten. Met maximaal vijf tenten of caravans zou de agrariër zijn investeringen voor faciliteiten niet kunnen terugverdienen.

Met een nieuw puntdak behoudt een houten boerenschuur aan het Zeevangsdijkje in **KWADIJK** haar oorspronkelijke vorm. Veel bijgebouwen van dit type zijn verdwenen.

Een spectaculair transport van Benningbroek naar **SIJBEKARSPEL**. Binnen een half etmaal zijn dak en vierkant over. De stolp wordt aan de Westerstraat paardenhuis.

Een stolp aan de Markervaart in **MARKENBINNEN** wordt verbouwd tot vijf woningen. De gemeenteraad stemt toe.

Een hondenschool in een schuur achter een stolp aan de Veenhuizerweg in **HEERHUGOWAARD**? B en W weten nog niet hoe om te gaan met een dergelijk nieuwe bestemming.

Met het herstel van de stolp Oude Gouw 12 in **WOGNUM** gaat de NV Landelijke Bouwkunst ook zichtbaar van start.

De eigenaar wil zijn stolp in **SCHAGERBRUG** niet op de monumentenlijst. De bedrijfsvoering wordt belemmerd, vreest hij. De gemeente kon hem nog niet geruistellen.

Stolp-Award naar Heerhugowaardse Werkgroep Monumenten

Zaterdag 14 september reikte de Boerderijstichting in het gemeentehuis van Heerhugowaard een Stolp-Award uit aan de plaatselijke Werkgroep Monumenten. Deze relatief jonge werkgroep is lokaal uiterst actief op het gebied van -de naam zegt het al- monumenten. In Heerhugowaard, een gestaag groeiende gemeente met een rijke poldergeschiedenis, is het niet verwonderlijk dat boerderijen de bovenaan voeren in het actieprogramma van de werkgroep.

De kracht van de werkgroep is het larderen van actie-elementen met gedegen kennis van zaken, creatieve ideeën, werklust en educatieve activiteiten (zoals het organiseren van monumentendagen en samenstellen van fietsroutes). In het 6-jarig bestaan hebben de werkgroepleden, onder aanvoering van voorzitter Henk Komen, kans gezien om hun enthousiasme voor cultuurhistorische bouwwerken (lees: stolpboerderijen) over te brengen op de lokale plannenmakers.

Voor stolpen, door sloop, bestemmingswijziging of uitbreidingsplan bedreigd, kwamen zij vaak met bespreekbare en nuttige alternatieven. Een sterk voorbeeld: verleg een poot van de nieuwe rotonde en je spaart een stolp!

Medio 1993 presenteerde de werkgroep een complete inventarisatie van onder andere alle karakteristieke stolpen in de gemeente. 'Monumentaal Heerhugowaard' is een werkstuk van formaat, dat in Noord-Holland beslist navolging verdient. De werkgroep is mede hierdoor uitgegroeid tot een volwaardige gesprekspartner van de gemeente, die gehoor gaf aan de oproep voor een algemeen voorzichtigheidsbeleid voor stolpen. Ook particulieren weten voor een deskundig advies de werkgroep te vinden.

De Stolp-Award 1996.

Ontworpen door grafica Joyce Ennik, De Rijp.

van der Bel b.v.
SLOOPWERKEN EN HOUTHANDEL
ASBEST VERWUDERING

- Sloopwerken • Renovatiesloopwerk
- Asbestsanering • Brandschade-, c.q. opruimingswerkzaamheden
- Houthandel; nieuw en gebruikt

Zuiderzeestraat 16, 1719 LA Aartswoud
 Telefoon 0229-581327, Fax 0229-582772

Groenadvies voor:
Boerenerven

- restauratie
- reconstructie
- historisch onderzoek
- ontwerp
- beplantingsplannen

Adviesburo de Basis

Boksdoornplantsoen 15
 1871 TD Schoorl
 tel. 072-5094278

Uw erf en tuin op een streekeigen manier inrichten

voor:
 nieuwbouw - verbouw
 renovatie - restauratie
 woningbouw
 utiliteitsbouw
 sportaccommodaties
 interieur adviezen

**architectenburo
 sander douma bna**

1841 gb stomporetoren
 noordervaart 73
 tel. 072-5039847
 fax 072-5039803

**AARDINGEN &
 BLIKSEMBEVEILIGING**

G. de Boer v.o.f.

Witte Paal 41
 1742 NL SCHAGEN
 Tel. 0224-217045
 Fax 0224-296951

HOEKSTRA & VAN ECK BV
 MAKELAARS TAXATEURS O.G. ASSURANTIËN

MONNICKENDAM, KERKSTRAAT 64, 0299 654000*
 PURMEREND, WATERLANDLAAN 88, 0299 472021*
 AMSTERDAM, WESTEINDE 10, 020 6241214*
 ALKMAAR, KENNEMERSTRAATWEG 181, 072 5272000*
 HEERHUGOWAARD, DEIMOSLAAN 7, 072 5712217*

Onze naam,
 uw garantie voor
 kwaliteit

DE STOLPSPECIALIST VOOR HEEL NOORD-HOLLAND

**STEENHANDEL
 MARTIEN MOL BV**
 Tel. 072 - 5091707
 Postbus 60 - 1870 AB - Schoorl

- groothandel in oude bouwmaterialen
- in- en verkoop gebruikte straatstenen
- gebikte metselsteen - dakpannen - plavuizen
- wandtegeltjes - ijzerwerk - hekwerk - enz.
 - schouwen en oud sanitair

OPSLAG:
 Zijperweg 20, industrieterrein Lagedijk
 Schagen
 Tel. 0224 - 215235

Utiliteitsbouw, restauraties, winkels,
 hotels, boerderijen en woningbouw

Architectenburo Cornelis de Jong bv
 Middenweg 189, 1462 HM Middenbeemster
 telefoon 0299 681407, fax 0299 683473

Rabobank

Heeft u bouwplannen?

Akerbouw b.v.
 Fielkerweg 2
 1921 AN Akersloot
 0251-315817

grafische vormgeving BNO

**van
 wier**

Oude Haven 83, Medemblik
 Postbus 150, 1670 AD Medemblik
 Tel. 0227-543230, Fax 0227-545497

aannemersbedrijf

DUINMAIJER

**nieuwbouw
 verbouw
 restauratie
 onderhoud
 houtskeletbouw
 machinale houtbewerking**

Oostdijkje 8, 1483 AA De Rijp
 tel: 0299 - 673487 / 671345
 fax: 0299 - 674626

de Zinger

**Traditionele stijlinterieurs,
ontwerp en uitvoering van
interieurbetimmeringen
in traditionele en
landelijke bouwstijl.**

**Gespecialiseerd in keukens met
onopvallend geïntegreerd
hedendaags comfort.**

Toonkamer en opslag:

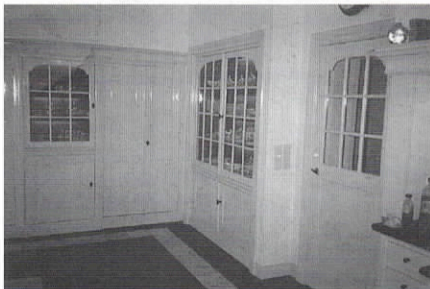
Noorddijk 18, Noordbeemster
Telefoon 0299 690273
Fax 0299 690474

Geopend: donderdag, vrijdag en
zaterdag van 11.00 tot 17.00 uur.

Kantoor en werkplaats:

Wormerweg 17
1464 NB Beemster
Telefoon 0299 671922
Fax 0299 674661

**Antieke bouwmaterialen
en restauratiewerken.**

Leveringen van o.a.:

- **Hang- en sluitwerk**
Houten deurknoppen en ladenknoppen, wervels - staartwervels van klein tot groot, deurkrukken in gietijzer, messing, messinghoorn, knoppen van porselein enz., handgesmede vlinderscharnietjes, kruisgehengen - duimgehengen, grendels enz.
- **Wandtegels**
De mooiste 'replica witjes' 13 x 13 en tegeltableau's. Originele 15 x 15 en randtegels enz.
- **Sanitair**
- **Binnen- en buitendeuren**
- **Deurroosters en levensbomen**
- **Schoorsteenmantels**
In marmer en hout.
- **Balusters, trapspijlen, trapleuningen, hekwerken en nog veel meer authentiek materiaal.**

Tevens levering van:

- Aquamarijn natuurverven op lijnolie basis.
- De originele Noorse teer.

buro architect w.schagen h.b.o. b.n.a.
leijerdijk 13 1733 ja nieuwe niedorp telefoon (0226) 411644 fax 413104

Het behandelt de geschiedenis van de stolp en geeft met tal van illustraties nuttige informatie. Een aantrekkelijk lees- en kijkboek!

de stolp te kijk

Formaat 21x 20 cm,
Ingenaaid, 120 blz.
ISBN 90-71123-14-6
Prijs: f 29,50

Nog verkrijgbaar:

'de stolp te kijk'

Uitgave: Stichting Uitgeverij Noord-Holland, Wormerveer.
Dubbele Buurt 10, 1521 DC Wormerveer, telefoon (075) 647 67 77

**Bouwen tussen
heden en verleden**

Koninklijke Woudenberg
L. van Teylingenstraat 6
1671 EM Medemblik
Telefoon (0227) 54 42 66
Fax (0227) 54 41 47

eigen fabrikaat poppenhuizen,
miniaturen;
mooi speelgoed en kraamcadeau's.

Westeinde 10, 1474 HA Oosthuizen
tel. 0299-401395, fax 0299-403267

MAATWERK IN:

**KOZIJNEN
RAMEN
DEUREN
TRAPPEN
LIJSTWERK**

Visser H raam

Tel. (075) 617 79 84, Zaandam

1 gulden per minuut

De tien mooiste stolpen van Noord-Holland met hun verrassende interieurs en bovendien vele ongekende voorbeelden van het 'tweede gebruik' van stolpboerderijen glijden in 20 minuten statig over uw beeldbuis.

Tenminste, als u de nieuwe videoband 'Stolpen van binnen en van buiten' aankoopt. Deze videoband is een kleurrijke compilatie van de twee dia-klankbeelden die in april vorig jaar tijdens het stolpensymposium werden getoond. Toen bleek er grote belangstelling en waardering voor deze diaries. De Boerderijenstichting heeft nu beide klankbeelden op professionele wijze laten overzetten op video, om de boeiende en informatieve inhoud aan belangstellenden te kunnen aanbieden. Onder het motto: leer de stolpen nu van buiten én van binnen kennen!

De Willems hoeve in Hoogwoud (ook op de omslag van de videoband afgebeeld), De Eenhoorn te Middenbeemster, het Polderhuis in Wieringerwaard, Vredebest aan de Oudijk in Westwoud en de Wieringer boerderij aan de Elft 18 te Hippolytushoef. Dat zijn de eerste vijf van Noordhollands mooisten. De serie schoonheden wordt afgerond met de boerderij aan de Laan 4 te Broek in Waterland, Welgelegen in Wognum, De Barmhartige Samaritaan van Westerblokker, die aan de Dorpsweg 69 in Twisk en de langhuisstolp van de familie Beerepoot, Koningspade 23 in

FOTO: FLORIS DE JONG

Familie Beerepoot, bewoners van 'top 10-boerderij' Koningspade 23, Hoogwoud

Hoogwoud. Gehanteerde criteria bij de 'verkiezing' waren de uniciteit, de gaafheid van in- en exterieur en het huidige gebruik.

Het tweede gebruik

'Het tweede gebruik' (na het geëigende, agrarisch gebruik) wordt met een groot aantal voorbeelden aangetoond.

In herenboerderij Wittenburg te Stompertoren hebben raadsleden en ambtenaren van de gemeente Schermer de plaats ingenomen van de herkauwers die er zo'n eeuw hebben vertoefd. Met behoud van stijl en karakter een fraai voorbeeld van tweede gebruik.

De video voert de kijker verder mee langs een reeks creatieve nieuwe toepassingen voor bestaande stolpen. Zoals een bibliotheek in Opmeer, een dierenasiel in de Purmer, een Chinees restaurant in Nieuwe Niedorp en een jazzcafé in Den Oever. Soms veranderde

een boerenstolp in een drukkerij, een beeldhouwersatelier, een architectenbureau, een agrarisch museum en in veel gevallen, in een woonhuis. Alles bijeen een inspirerend beeldverslag. De realisatie van deze videoband werd mogelijk door financiële support van de Dr. Hofsteestichting en de Friesland Bank.

De videoband is voor f 20,- (f 25,- incl. portokosten) verkrijgbaar bij het secretariaat en is ook te koop in de winkel van het Noordhollands Landschap in Castricum, de Museummolen in Schermerhorn, bij architectenbureau De Jong in Middenbeemster en in het Timmermansgildehuis van het Westfries Genootschap in Hoorn. Ook in Museumboerderij Vreeburg tijdens de tentoonstelling (25 september- 25 oktober). Bij aanschaf van de videoband bij het bureau van Radio Noord-Holland, (Hofplein 3, Alkmaar) ook nog gratis de stolpenfietsroute door de Beemster. ▲

Stolpenwinkel

Er zijn van het fraaie boek De stolp te kijk nog exemplaren te bestellen door overmaking van f 29,50 (incl.porto).

Er zijn drie beschreven fietsroutes in West-Friesland en in de Beemster verkrijgbaar, samengesteld met Toer-in en ANWB. Met beschrijvingen, foto's, tekeningen en routekaart.

Per route: f 3,50 (incl. porto); alle drie: f 10,- (incl. porto). ▲

Nieuwsbrief nr. 16 van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp', september 1996.

Secretariaat: Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen, telefoon 072 - 589 45 51.

Giro 338181 t.g.v. penningmeester Stichting Vrienden van de Noordhollandse stolp, Oosterblokker.

Redactie: Mart Groentjes en Willem Messchaert

Grafische verzorging: Carla Buijsman, Le Bureau, Zwaag (0229 - 21 73 46)

Advertenties: Mooijman Media- en Projectmanagement, Zwaag (0229 - 24 46 27)

Druk: Meco Offset, Zwaag

Oplage: 1.250 exemplaren

De nieuwsbrief verschijnt 3 maal per jaar.

Het bestuur van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp':

J.J. Schilstra (voorzitter)
Komlaan 29, 1861 EE Bergen

M. Groentjes (secretaris)
Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen

J. van Diepen (penningmeester)
Zuiderdracht 14, 1696 AL Oosterblokker

W. Messchaert (perscontacten, vierkantdeling)
Stierop 1, 1911 NG Uitgeest

S. Douma, Schermerhorn
C. de Jong, Middenbeemster
W. Schermerhorn, Grootshermer
F. Truijen, Zuiderwoude
P. Verhoeven, Heerhugowaard
dr. ir. R. van de Waal, Heemstede

De adviseringscommissie:

S. Douma, A. Geertman (boerenerven), C. de Jong, ing. P.J. Pret (secretaris) en F. Truijen.

Advisering

Verzoeken om advies gaarne telefonisch op te geven aan de secretaris van de adviseringscommissie, dagelijks bereikbaar tussen 10.00 en 16.00 uur, 072 - 562 47 05.

Het is mogelijk adviezen m.b.t. constructief-technische onderwerpen 'op lokatie' uit te brengen. Voor een dergelijk (eerste) advies wordt een bijdrage van f 50,- in rekening gebracht.

De activiteiten van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp' worden mede mogelijk gemaakt door bijdragen van de Provincie Noord-Holland, de stichting Welstandszorg Noord-Holland en de Dr. Hofsteestichting.